

C r i t i c s P o i n t

Γιάννη Χρήστου: μουσική για τον
Προμηθέα του Αίσχύλου ἢ...
...ταφόπλακα του Ἐθνικοῦ Θεάτρου;

23/2017.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΑΡΚΕΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΙΝ (2003;) δουλεύοντας στο Ἄρχεῖο τοῦ ἀλησμόνητου καὶ ἀνεπανάληπτου ΓΙΑΝΝΗ ΧΡΗΣΤΟΥ (1926-1970), πού διαφυλάσσει εὐλαβικότατα ἡ κόρη του, ἐκλεκτὴ ζωγράφος Κα Σάντρα Χρήστου, διεξῆλθα προσεκτικὰ τὴν παρτιτούρα τῆς μουσικῆς τὴν ὁποία συνέθεσε κατὰ παραγγελίαν τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου γιὰ τὴ διδασκαλία τοῦ κατ' Αἰσχύλον Προμηθέως Δεσμώτου, σὲ μετάφραση Ἰωάννου Γρυπάρη (παγκόσμια πρώτη: Ἐπίδαυρος, 16 Ἰουν. 1963). Προόριζα τὴν ἐργασία γιὰ τὸ ἐκτενέστερο λῆμμα ἀπὸ ὅσα τοῦ ἔχω ἀφιερῶσει ὡς σήμερα, στὸ *Biographical Dictionary of Balkan Composers*, edited by Sokol Shupo, ὑπέροχη, ὑψηλοτάτων διεθνῶν προδιαγραφῶν ἔκδοση τῆς ἐταιρίας ASMUS (Τίρανα, 2005), 704 σσ. (ἐφεξῆς βραχυγρ.,: *BDBC*, 2005) ¹. Ἐκεῖ, στὴν ἐνότητα *III. Incidental Music: a. Theatre* σημειώνω: *Unless otherwise stated, for us, chorus, orchestra and tapes* [Πλὴν ἄλλης μνείας, γιὰ φωνή-ές, χορωδία, ὀρχήστρα καὶ μαγνητοταινίες.]. Πρώτη, ὡς χρονολογικῶς ἀρχαιότερη, παραθέτω τὴ μουσικὴ γιὰ τὸν Προμηθέα Δεσμώτη. Ἐμενα μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι ἡ παρτιτούρα πού εἶχα δεῖ στὸ Ἄρχεῖο Γιάννη Χρήστου,

¹ Leotsakos, George: **Christou, Jani**, (*BDBC* 2005), σσ. 96-102).

περιλάμβανε πλήρη συμφωνικήν ὀρχήστρα, με ἔγχορδα. Ὅπωςδῆποτε ὁ πρωτοφανῆς θρίαμβος τῆς Ἀναπαραστάσεως III ἢ Ὁ Πιανίστας καὶ τῆς Κυρίας με τῆ Στρουχίνη ὑπὸ τὸν ἀρχιμουσικὸ Βλαδίμηρο Συμεωνίδη στὴν Ἐναλλακτικὴ Σκηνὴ τῆς Λυρικῆς, σὺν τὸ ὅτι γνώριζα (ὅσο γνώριζα) τὸ συγκεκριμένο ἔργο ἀπὸ παρτιτούρα μόνον καὶ ἤθελα νὰ τὸ ἀκούσω καὶ σὲ κάποια «ζωντανήν» ἐκτέλεση, με ἔκαναν νὰ σπεύσω ἀπὸ τὸν ἀπτικὸ Βορρᾶ στὸ Φαληρικὸ Δέλτα ὅπου ἔτσιθελικά μετεγκα-στέστησε τὴν μονάκριβή μας ὄπερα τὸ ΚΠΠΣΝ. Αὐτὴ τῆ φορὰ χρεώνω τὸ ἴδρυμα μόνον με 15 €, πάντα τῆ μισῆ διαδρομῆ με ταξί: στοίχισε μόνον 30 €, ἐπειδὴ (καλοκαιριάτικη Κυριακὴ γάρ) οἱ δρόμοι ἦταν ἄδαιοι. Μαζὶ με τὰ κόμιστρα τῶν δύο προηγουμένων μεταβάσεών μου στὸ Φαληρικὸ Δέλτα τὸ ΚΠΠΣΝ μοῦ ὀφείλει ὡς τώρα 18+16+15, σύνολο 49 €... (Κύριοι τοῦ ΚΠΠΣΝ σᾶς τὸ ἔταξα καὶ τηρῶ τὴν ὑπόσχεσή μου: θὰ σᾶς ἐνημερώνω ἀνελλιπῶς γιὰ τὸ τί στοιχίζει τὸ κατ' εὐφημισμὸν καπρίτσιο σας σὲ ἓνα ἀπηνῶς διωκόμενο συνταξιούχο)...

Στὴν ὠραιότατην αἴθουσα τῆς Ἐναλλακτικῆς Σκηνῆς καὶ σὲ εἰδικὰ διαμορφωμένο χῶρο γιὰ ὀρχήστρα, ἔλαβαν θέση συνολικά 16 μουσικοί, σὲ 17 ὄργανα: 2 φλάουτα (τὸ α' καὶ πίκκολο), ὄμποε, 2 κλαρινέτα, φαγκότο, 2 κόρνα, τρομπέτα, τρομπόνι, πιάνο, κάποιο σύγχρονο πληκτροφόρο (ἀγγλιστί: keyboards) καὶ 4 ἐκτελεστὲς κρουστῶν. Πουθενὰ ἔγχορδα, ἀλλ' ἡ μουσικὴ πού ἀκουγα, ὑπὸ τὴν ἀφεγάδιαστα ἐπαγγελματικὴ διεύ-θυνση τοῦ Χαράλαμπου Γωγιού, ἦταν 100 % Χρήστου καὶ δὴ ὑπερθε-τικῆς ποιότητος. Ὡς ἐδῶ, ἄς ποῦμε, ὅλα καλά.

Τὰ κατάμαυρα, ἄρχισαν ἀπὸ τὴν πρώτη λέξη πού ξεστόμισαν οἱ ἠθοποιοί, κατὰ τὸ πρόγραμμα «δεκαοκτῶ νέοι, ἀπόφοιτοι λίγων ἡμερῶν τῆς Δραματικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου». Μόνον ἀπὸ τὸ φύλο καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι στέκονταν χῶρια, δεξιᾶ τοῦ Χοροῦ τῶν Ὁκεανίδων, προσπα-θούσαμε ἀνεπιτυχῶς νὰ μαντέψουμε ποιοὶ ὑποδύονταν κάποια ἀπὸ τὰ πρόσωπα τοῦ ἔργου, Προμηθεά, Κράτος-(Βία), Ἡφαιστο(ς), Ὁκεανό, Ἐρμῆ, Ἰώ. Ὅλοι-ες ἀνεξαιρέτως οὐρλιαζαν μέχρι διαρρήξεως τῶν ἀκου-στικῶν μας τυμπάνων, στὸ ἴδιο ὑψηλότατο ἐπίπεδο δυναμικῆς, χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς ἔχει διδάξει ὑποτυπωδῶς, ὀρθοφωνία, ἀγωγή τοῦ λόγου, οὔτε κἂν ποῦ καὶ πῶς νὰ ἀναπνέουν στίς μεγάλες φράσεις. Ἀπὸ σκόρπιες λέξεις (συνολικά...10% τοῦ κειμένου καὶ μπόλικο λέω...) καταλάβαμε ποιὸς ὑποτίθεται ὅτι ἦταν ὁ Προμηθεάς καὶ ποιά ἡ Ἰώ (ἀπὸ τὴν κοτσίδα

της), πού ἔτρεχε τόσες φορές γύρω-γύρω στὴ σκηνή, ὥστε νὰ μᾶς φέρνει ἀναγούλα. Τὸ πρόγραμμα ἀνέφερε τὰ ὀνόματα ὅσων ξαδιάντροπα ὑπέγραφαν τὴ «σκηνοθετική», τὴν «κινησεολογικήν» καὶ τὴ «δραματουργικήν» ἐπιμέλεια. Προφανῶς ἦταν οἱ παναστοιχείωτοι δάσκαλοι τῶν νεόκοπων ἠθοποιῶν, αὐτοὶ πού πληρώνουμε μὲ τὸ αἷμα μας, ἐμεῖς τὰ φορολογούμενα σφάγια. Κοινὸ γνῶρισμα ὅλων τῶν «ἠθοποιῶν» τὸ ὁμοίμορφο καὶ διάτορο «γκάρισμα»—ζητῶ συγγνώμην ἀπὸ τὰ ἀθῶα καὶ ἄκρως ἀγαπημένα μου γαϊδουράκια, γιὰ τὴν σύγκριση. Κακόμοιρο Ἐθνικὸ Θέατρο, ποῦ κατάντησες στὰ χέρια διαφόρων Χουβαρδάδων! Τὸ ξόδι σου παρακολουθήσαμε σ' αὐτὴ τὴν παρά φύσιν ἀσέλγεια ἐπὶ τοῦ Αἰσχύλου καὶ τῆς ὄντως θείας μουσικῆς τοῦ Χρήστου, ἐξ' ἀρχῆς ἄρρηκτα δεμένης μὲ λόγο καὶ δρῶμενα—προλάβουμε νὰ σημειώσουμε ἓνα διάστημα ἀνιούσης πέμπτης ξυλίνων πνευστῶν, σπαράγματα τοῦ τόσο ἀρχέγονου μέλους τοῦ χοροῦ, τὴν ἔκρηξη («μετάπραξη» κατὰ Χρήστου) τῶν χαλκίνων, περίτεχνες ἠχοχρωματικές ἀντιθέσεις κρουστῶν, μελωδικῶν καὶ μή... Καὶ νᾶχεις δεῖ Προμηθεά, μὲ πρωταγωνιστὴ τὸ μεγάλο Μάνο Κατράκη...Κοντολογίς ἐκδήλωση-ταφόπλακα τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου.

Παρενθετικά: ἀκουστικὰ φοροῦσε ὁ κ. Γωγιὸς διευθύνοντας ἢ... καμουφλαρισμένες ὠτασπίδες γιὰ μὴν ἀκούει τὰ ἐπὶ σκηνῆς φωνητικὰ αἴσχη; (Ἐναλλακτικὴ Σκηνὴ ΕΛΣ, 9.7.2017).

Λέξεις: 666.
